

ליה רבי יוסי מארי דעותרא ויקרא. יתיב ואתעסק באורייתא.

ליומין הוה קאים קמיה, אמר ליה רבי אן הוא עותרא. אמר שמע מינה דלא לשם שמים קא עביד, ועאל לאדריה, שמע חד קלא דהוה אמר לא תענשיה (תוב לגביה) דגברא רבא ליהוי. תב לגביה, אמר ליה תיב פרי תיב ואנא יהיבנא לך עותרא.

אדהכי אתא גברא חד ומאנא דפז בידיה, אפקיה ונפל נהורא בביתא. אמר ליה רבי בעינא למזפי באורייתא ואנא לא זכינא, ובעינא מאן דישתדל באורייתא בגיני. דהא אית לי עותרא סגי דקא שבק לי אבא, דכד יתיב על פתוריה הוה מסדר עליה תליסר פסי מאלין. ובעינא למזפי באורייתא ואנא יהיבנא עותרא.

אמר ליה לההוא רבוק תשתדל באורייתא ודא יהיב לך עותרא, יתב ליה ההוא כסא דפז. קרא עליה רבי אבא (איוב כח) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. יתיב ולעא באורייתא וההוא בר נש הוה יתיב ליה עותרא. ליומין עאל תמידו דאורייתא במעוי. יומא חד הוה יתיב והוה ככי. אשכחיה רביה דהוה ככי, אמר ליה על מה קא בכית. אמר ליה ומה מנתנא חיי דעלמא דאתי בגין האי, לא בעינא אלא למזפי לגבאי. אמר השתא שמע מינה דהא לשם שמים קא עביד.

קרא ליה לההוא גברא, אמר ליה טול עותרך ויתב ליה ליתמי ולמספני, ואנא יהיבנא לך חולק יתיר באורייתא בכל מה דאנן לעאן. אהדר ליה רבי יוסי ההוא כסא דפז, ועד יומא לא אעדי שמיה, ומן בנוי בן פזי, והינינו רבי יוסי בן פזי, וזכה לכמה אורייתא הוא ובנוי (בנין דלעא באורייתא). דלית לך אגר טב בעלמא כמאן דלעי באורייתא ומקיימה:

שמך? אמר לו: יוסי. אמר לתלמידיו שיקראו לו רבי יוסי בעל העשר והכבוד. ישב והתעסק בתורה.

ר' ימים היה עומד לפניו. אמר לו: רבי, איפה העשר? אמר: נשמע מזה שלא עשה לשם שמים. נכנס לחדרו, שמע קול אחד שהיה אומר: אל תעניש אותו [שוב אליו], שיהיה איש גדול. שב אליו. אמר לו: שב, בני, שב, ואני נותן לך עשר.

בינתיים בא איש אחד וכלי של פז בידו. הוציא אותו ונפל אור בפית. אמר לו: רבי, אני רוצה לזכות בתורה ואני לא זכיתי, ורוצה מי שישתדל בתורה בשבילי, שהרי יש לי עשר רב שהשאיר לי אבי, שכאשר ישב על שלחנו היה מסדר עליו שלשה עשר פוסות מאלו, ואני רוצה לזכות בתורה ואני נותן עשר.

אמר לאותו הרבוק: תשתדל בתורה, וזה נותן לך עשר. נתן לו אותו הכוס של הפז. קרא עליו רבי אבא: (איוב כח) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. ישב ולמד בתורה, והאדם ההוא היה נותן לו עשר. לימים נכנסה חמדת התורה למעיו. יום אחד היה יושב והיה בוכה. מצא אותו רבו שהיה בוכה. אמר לו: על מה אתה בוכה? אמר לו: ומה אני מניח את חיי העולם הבא בשביל זה? איני רוצה אלא לזכות אצלי. אמר: עכשו מזה נשמע שהנה עשה לשם שמים. קרא לאותו האיש, אמר לו: טל את עשרך ותן אותו ליתומים ועניים, ואני נותן לך חלק יתר בתורה בכל מה שאני לומד. החזיר לו רבי יוסי אותו הכוס של פז, ועד היום לא סר שמו, ומבניו בן פזי, והינינו רבי יוסי בן פזי, וזכה לכמה תורה הוא ובניו [משום שלמד תורה]. שאין לך שקר טוב בעולם כמי שלומד תורה ומקיים אותה.

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברם במחזה לאמר וגו', בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה דא שמא דאתגלי לאבקהו, ומאן איהו, שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. כמה דאת אמר, (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. ודא איהו חיזו דכל חזון עלאין אתחזין מגויה, כהאי מראה דכל דיוקנין אתחזין ביה וכלא חד. מראה מחזה חד הוא, דא תרגום ודא לשון הקדש.

אמר רבי יוסי סגי אין אנון באורייתא, ועל דא הוה ליה רשו לאונקלוס לתרגם כההוא לישנא דגלי קדשא בריה הוא באורייתא. ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאה, במחזה (דהא) דהוה סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם.

מאי טעמא, בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל סתים בשרא. ובגין כף הוה סתים מנייהו בלשון תרגום. כגוונא דא בלעם דכתיב אשר מחזה שדי יחזה, יחזה. סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת בגין דלא יהא לון פטרא דקודשא בריה הוא ממלל כההוא ערל מסאבא דהא מלאכי קדישי לאו (קרו) נזקקין בלשון תרגום.

אי תימא דלא ידעי, והא גבריאל אוליה ליוסף שבועים לשון, ותרגום חד משבועים לשון הוא, אלא מנדע ידעי אכל לא נזקקין תנו, דלא חיישי ולא משגיחין עליה דהא מאיס איהו קמיהו מפל שאר לשון.

ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי, אמאי תרגם אונקלוס אורייתא כהאי לשון, וינתן בן עזיאל המקרא. אלא מאיס הוא קמיהו והכי אצטריך, דלית קנאה למלאכי עלאי בהדיהו דישראל יתיר, ועל דא תרגום תורה ומקרא כף, ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי קדשא בריה הוא כתב באורייתא הכי.

משבועים לשון? אלא ידוע יודעים, אכל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'. בכל מקום שכתוב בתורה במחזה, זה השם שהתגלה לאבות, ומי הוא? שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כמו שנאמר (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמיות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד. זה תרגום וזה לשון הקדש.

אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל כן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה, והלשון הזו היא נסתרת מהמלאכים העליונים. במחזה, [שהנה] שהיה נסתר מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם.

מה הטעם? משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ומשום כף היה מסתיר מהם בלשון תרגום. כמו כן בבלעם, שכתוב אשר מחזה שדי יחזה. יחזה, נסתר היה הדבר מתוך מלאכי השרת כדי שלא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי המלאכים הקדושים אינם [קוואים] נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים - והרי גבריאל למד את יוסף שבועים לשון, והתרגום הוא אחד משבועים לשון? אלא שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, וינתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכף צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כף, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כף.

לך לך - פט ע"א

ג' שנים-ש"א: תקיא
יג טבת

וכמִשׁוֹם כָּף הוּא נִסְתָּר מִתּוֹךְ הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוּשִׁים. וְעַל כֵּן הַתְּגִלָּה לְאַבְרָהָם בְּדִרְוֹ נִסְתָּר, שְׁלֹא יִשְׁגִּיחוּ בּוֹ הַמְּלָאכִים הַקְּדוּשִׁים, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פֶּתַח חוֹן פֶּה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּגִלָּה עַל אִישׁ עֶרְל. מִתִּי הַתְּגִלָּה לוֹ בְּהַתְּגַלּוֹת שֶׁל מְלָאכִים עֲלִיּוֹנִים? כִּפְאָשׁר נִתֵּן לוֹ בְּרִית קְיוֹם הַקְּדֻשָּׁה, שְׂכֵתוֹב וַיִּדְבֹר אֹתוֹ אֱלֹהִים לְאֵמֹר. אֱלֹהִים - הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, וְלֹא כְתוּב בְּמַחְזֶה הַשֵּׁם בְּהַתְּגַלּוֹת.

לָאֵמֹר, מַה זֶה לְאֵמֹר? לֹא אִמְרָה וּלְהַכְרִיז בְּכָל לְשׁוֹן שְׁלֹא תִהְיֶה בְּמַכְסָה, לֹא בְלִשׁוֹן אַחֲרָת, אֶלֶּא בְלִשׁוֹן שְׂפִלָּם מְדַבְּרִים בָּהּ, שְׂיֻכּוֹלִים לֹאמֹר זֶה לְזֶה וְלֹא יֻכּוֹלִים לְקַטְרֵג וְלֹאמֹר פֶּתַח חוֹן פֶּה, וְעַל כֵּן וַיִּדְבֹר אֹתוֹ אֱלֹהִים לְאֵמֹר. אֱלֹהִים וְלֹא מַחְזֶה, מִשׁוֹם שֶׁהִיא מְכַנְּיָה אוֹתוֹ לְבְרִית קְיוֹם הַקְּדֻשָּׁה וְקַרְבֵּי אוֹתוֹ אֱלִיּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשׁוֹם כָּף הַה"א לֹא נִתְּנָה לוֹ עַד שֶׁנִּמְוָל. מַה הַטָּעַם? שֶׁהִיא מִמֶּשׁ נִקְרָאת בְּרִית. וְעַל כֵּן, כֵּן בְּיוֹן שֶׁנִּכְנָס בְּבְרִית, אִזּוֹ נִתְּנָה לוֹ הָאוֹת הַה"א, שְׂכֵתוֹב אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהִיִּיתְ לְאַב הַמוֹן גּוֹיִם וְלֹא יִקְרָא עוֹד שְׂמֶךְ אַבְרָם וְגו'.

אֲחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי חִיָּיא הִיא הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. פָּגַשׁ אוֹתוֹ רַבִּי חִנַּאי. אָמַר לוֹ, הַדְּרָךְ הַזֶּה שֶׁמִּתְקַנֶּת לִפְנֵי מַר, לְאַן הוֹלֵכֶת הִיא? אָמַר לוֹ, לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, וְגַם אֲנִי אֶלָּךְ עָמְדָה? אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לְהַבִּין לְהַשְׁפִּיל לְמַה

שֶׁתִּשְׁמַע - לָךְ, וְאִם לֹא - שׁוּב לְאַחֲרֶיךָ. אָמַר לוֹ, שְׁלֵא יַחֲשַׁשׁ מוֹר לְזֶה, שֶׁהָרִי אֲנִי שֹׁמְעֵתִי כִּמְה סוּדוֹת שֶׁל תּוֹרָה וְיֻכְלֵתִי לַעֲמַד בְּהָן.

פֶּתַח רַבִּי חִנַּאי וְאָמַר, מַה שְׂכֵתוֹב (במדבר כח) אֶת קָרְבָּנִי לַחֲמִי לַאֲשֵׁי וְגו', אֶת קָרְבָּנִי - זֶה קָרְבָּן הַבָּשָׂר שֶׁנִּקְרַב לְכַפֵּר דָּם עַל דָּם, בָּשָׂר עַל בָּשָׂר, מִשׁוֹם שֶׁכֹּל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא נִקְרְבִים אֶלֶּא הַבָּשָׂר לְכַפֵּר עַל הַבָּשָׂר.

וּבְגִין כָּף סְתִים אִיהוּ מְגוּ מְלָאכִי עֲלָאִי קְדִישִׁי. וְעַל דָּא אֶתְגַּלֵּי בִיה בְּאַבְרָהָם בְּאוֹרַח סְתִים דְּלֹא יִשְׁגָּחוּן בִּיה מְלָאכִין קְדִישִׁין וְלֹא יִהֵא לֹן פֶּטְרֵא, דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְגַּלֵּי עַל בַּר נַשׁ עֶרְל. אִימְתִי אֶתְגַּלֵּי לִיה בְּאַתְגַּלֵּי דְּמְלָאכִי עֲלָאִי, כִּד יִהִיב לִיה בְּרִית קְיוֹמָא קְדִישָׁא דְכְתִיב וַיִּדְבֹר אֹתוֹ אֱלֹהִים לְאֵמֹר, אֱלֹהִים שְׂמָא דְקוּדְשָׁא וְלֹא פְתִיב בְּמַחְזֶה. שְׂמָא בְּאַתְגַּלֵּיִיא.

לְאֵמֹר מְאִי לְאֵמֹר, לְאֵמֹר וְלֹא קְרִיא בְּכָל לְשׁוֹן דְּלֹא תִהֵא בְּאַתְפְּסָיא, לֹא בְלִישְׁנָא אַחְרָא, אֶלֶּא בְלִישְׁנָא דְכָלֵא מִשְׁתַּעֲרִין בָּהּ דְּיֻכְלִי לְמִימַר דָּא לְדָא וְלֹא יֻכְלִי לְקַטְרֵגָא וְלְמִימַר פֶּטְרֵא, וְעַל דָּא וַיִּדְבֹר אֹתוֹ אֱלֹהִים לְאֵמֹר. אֱלֹהִים וְלֹא מַחְזֶה. בְּגִין דְּהוּא מְעִיִּיל לִיה בְּבְרִית קְיוֹמָא קְדִישָׁא וְקָרִיב לִיה לְגַבְיֵהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּגִין כָּף אֶת ה' לֹא אֶתְיָהֵב לִיה עַד דְּאַתְגַּזְרַ, מְאִי טַעְמָא דְאִיהִי מִמֶּשׁ בְּרִית אֶקְרִיא. וְעַל דָּא בְּיוֹן דְּעָאל בְּבְרִית כְּדִין אֶתְיָהֵיבֶת לִיה אֶת ה"א. דְּכְתִיב אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהִיִּיתְ לְאַב הַמוֹן גּוֹיִם וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׂמֶךְ אַבְרָם וְגו' :

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי חִיָּיא הָוָה אֶזִּיל לְמַחְמִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, פָּגַע בִּיה רַבִּי חִנַּאי, אָמַר לִיה הִיא אֶרְחָא דְמִתְקַנָּא קְמִיָה דְמַר לְאַן אִיהוּ אֶזִּיל, אָמַר לִיה לְמַחְמִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לִיה וְאָנָא נְמִי אֶזִּיל בְּהַדְרָךְ, אָמַר לִיה אִי תִיכּוּל לְמַסְפֵּר סְבָרָא לְמִאִי דְתִשְׁמַע זִיל וְאִי לֹא תוּב אֶבְתָּרְךָ, אָמַר לִיה לֹא לִיחֻוֹשׁ מִר לְהֵאִי, דְּהֵא אָנָא שְׂמַעְנָא כִּמְה רְזִי דְאוּרִיִּיתָא וְיֻכְלֵלָא לְמִיָּקַם בְּהוּ.

פֶּתַח רַבִּי חִנַּאי וְאָמַר, מְאִי דְכְתִיב, (במדבר כח) אֶת קָרְבָּנִי לַחֲמִי לַאֲשֵׁי (דף פט ע"ב) וְגו'. אֶת קָרְבָּנִי דָּא קָרְבָּן בְּשָׂרָא דְאַתְקָרְב לְכַפֵּר דָּמָא עַל דָּמָא בְּשָׂרָא עַל בְּשָׂרָא, בְּגִין דְּכָל קָרְבָּנִין לֹא מִתְקָרְבִין אֶלֶּא עַל בְּשָׂרָא לְכַפֵּרָא עַל בְּשָׂרָא.

שֶׁתִּשְׁמַע - לָךְ, וְאִם לֹא - שׁוּב לְאַחֲרֶיךָ. אָמַר לוֹ, שְׁלֵא יַחֲשַׁשׁ מוֹר לְזֶה, שֶׁהָרִי אֲנִי שֹׁמְעֵתִי כִּמְה סוּדוֹת שֶׁל תּוֹרָה וְיֻכְלֵתִי לַעֲמַד בְּהָן.

פֶּתַח רַבִּי חִנַּאי וְאָמַר, מַה שְׂכֵתוֹב (במדבר כח) אֶת קָרְבָּנִי לַחֲמִי לַאֲשֵׁי וְגו', אֶת קָרְבָּנִי - זֶה קָרְבָּן הַבָּשָׂר שֶׁנִּקְרַב לְכַפֵּר דָּם עַל דָּם, בָּשָׂר עַל בָּשָׂר, מִשׁוֹם שֶׁכֹּל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא נִקְרְבִים אֶלֶּא הַבָּשָׂר לְכַפֵּר עַל הַבָּשָׂר.

והכי שמענא אי בר נש חטא בהמה מה חטאת, דקדשא בריה הוא אמר (ויקרא א) אדם פי יקריב מכם קרבן וגו'. אמאי, אלא קדשא בריה הוא עבד ריח בני נשא וריח הבהמה, ואפריש דא מן דא. ובגין כך (קהלת ג) ריח בני האדם העולה היא למעלה וריח הבהמה וגו' ודאי מתפרש דא מן דא.

עד לא חטא אדם מה כתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו' וכתיב לכם יהיה לאכלה ולא יתיר. כיון דחטא ויצר הרע אשתאיב בגופא דיליה, ובכל אנון תולדין עבד בהו דינא. ולבתר אתא נח וחקא דהא גופא אתבני מאתרא דיצר הרע, אקריב קרבן כמה דאקריב אדם, מה כתיב, (בראשית ח) וירח יי את ריח הניחח וגו'. (וכתיב) פי יצר לב האדם רע מנעוריו. אמר קדשא בריה הוא מכאן ולהלאה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצר הרע, יתענג גופא כמה דאתחזי ליה ייכול בשרא. כירק עשב נתתי לכם את כל.

כד אכיל בשרא. מההוא בשרא אתענג בשרא דיליה ואתערב דא כדא ואתרבי גופא מניה, ומההוא ענג גופא חטא בכמה חטאין. אמר קדשא בריה הוא כפרה על גופא בשרא. בשרא אכיל ובשרא אתרבי מיניה וביה חטא. בגין כך לכפרה על גופיה בשרא. ובשרא דאכיל בשרא עביד דמא לגופא (בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עבד דמא לגופא) בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא לבר אתעתד לכפרה על דמא דאתעביד מההוא בשרא דיליה דכתיב, (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש יכפר.

כתיב קרבני, וכתוב קרבנכם דכתיב, (ויקרא א) תקריבו את קרבנכם, מה בין האי להאי, אלא קרבני. כגון שלמים דאתיין על שלום. קרבנכם, כגון חטאות ואשמות דאתיין בחוץ, מתעתד לכפר על הדם שנעשה מאותו הבשר שלו, שכתוב (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש יכפר.

וכך שמעתי, אם אדם חטא - בהמה מה חטאה שהקדוש ברוך הוא אמר (ויקרא א) אדם פי יקריב מכם קרבן וגו'? למה? אלא הקדוש ברוך הוא עשה את ריח בני אדם ואת ריח הבהמה, והפריד זו מזו, ומשום כך (קהלת ג) ריח בני האדם העולה היא למעלה וריח הבהמה וגו'. ודאי נפרדים זה מזה.

בטרם שחטא אדם מה כתוב? (בראשית א) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו', וכתוב לכם יהיה לאכלה, ולא יותר! כיון שחטא והיצר נשאב לגופו, ובכל אותם התולדות עשה דין, ואחר פא נח וראה שהנה הגוף נבנה מהמקום של היצר הרע, הקריב קרבן כמו שהקריב אדם, מה כתוב? (שם ח) וירח ה' את ריח הניחח וגו', וכתוב פי יצר לב האדם רע מנעוריו. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה, הואיל והגוף נשאב מאותו היצר הרע, יתענג הגוף כמו שראוי לו, יאכל בשר. כירק עשב נתתי לכם את כל.

בשאוכל בשר, מאותו הבשר מתענג הבשר שלו, ומתערבים זה עם זה ומתנגדל ממנו הגוף, ומאותו הענג הגוף חוטא בכמה חטאים. אמר הקדוש ברוך הוא, הבשר כפרה על הגוף. בשר אוכל, ובשר מתרבה ממנו, ובו חטא. משום כך בשר לכפר על גופו, והבשר שאוכל עושה דם לגוף (משום כך הדם שנשאב מאותו הבשר שאוכל, הבשר עושה לגוף דם). משום כך, הדם שנשאב מאותו הבשר בחוץ, מתעתד לכפר על הדם שנעשה מאותו הבשר שלו, שכתוב (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש יכפר.

כתוב קרבני, וכתוב קרבנכם, שכתוב (שם א) תקריבו את קרבנכם. מה בין זה לזה? אלא קרבני - כמו שלמים שבאים על שלום. קרבנכם - כמו חטאות ואשמות שבאים על חטא ואשם. משום